

Korset och Kronan

Nr 89/2021

Jesus säger: Håll fast vid
det du har så att ingen
kommer och tar din krona
(Upp. 3:11)

Ordet om korset är en
dårskap för dem som går
förlorade, men för oss som
blir frälsta är det en Guds
kraft (1 Kor. 1:18)

Den gode herden
leder sina får (Joh. 10)

Ca 10: Om nattvarden (8)

Innan vi går vidare i kyrkohistorien skall vi något närmare se vad den lutherska kyrkans främste teolog, Martin Luther, skriver om nattvarden. När svärmarna Carlstadt och Zwingli framträdde och förnekade att brödet och vinet var Kristi kropp och blod skrev Luther tre stora skrifter:

1. *Mot de himmelska profeterna* (1525).
2. *Att dessa ord "Detta är min kropp..." står fast mot svärmeandarna* (1527).
3. *Bekännelse om Kristi nattvard* (1528).

Detta är tre mycket omfattande skrifter som går igenom svärmarnas alla argument och motbevisar dem utifrån Skriftens egna ord. I den tättskrivna tyska utgåvan av Luthers skrifter motsvarar de ungefär en modern bok på 500 sidor. Utöver dessa skrifter har Luther även många skrifter om nattvarden riktade mot den katolska

mäsoffersläran och dessutom en stor mängd uppbyggliga skrifter och predikningar om nattvarden rätta bruk och välsignelse. Vi har tidigare också sett att Luthers katekeser och de Schmalkal-diska artiklarna har viktiga avsnitt om nattvarden som ingår i vår lutherska bekännelse. Här följer några citat ur ovan nämnda skrifter (min övers.).

Därför är detta vår grund: Där den heliga Skrift grundar något för tron får man inte vika från dessa ord såsom de står eller ifrån den ordning de har, om det inte är så att det finns en annan klar trosartikel, som kräver att de skall förstås på ett annat sätt. Vad skulle det annars bli av Bibeln? I Psaltaren står det ju: "Gud är min klippa" (Ps. 18:3). Här står ordet "klippa", vilket ju vanligen betyder ett föremål av sten. Men eftersom tron lär oss att Gud inte är någon naturlig sten tvingar det mig att här förstå "klippa" på ett annat sätt än den naturliga tolkningen. Så är det också hos Matteus, där det står: "På denna klippa skall jag bygga min församling" (Matt. 16:18).

Men här (i nattvarden) finns det inte någon tvingande artikel som säger att vi måste tolka orden annorlunda än de står, så att brödet inte skulle vara Kristi kropp. Därför skall man förstå orden som de

står och inte ändra dem utan låta brödet vara *Kristi kropp* (Mot de himmelska profeterna, SL 20, 213, 39).

Carlstadt försökte visa att det neutrala ”Detta” i instiftelseorden inte kan syfta på brödet, utan endast på Kristi egen synliga kropp, där han låg till bords med lärjungarna. Carlstadt argumenterade språkligt från att i grekiskan ”detta” (*touto*) och ”kropp” (*soma*) är neutrum medan ”bröd” (*artos*) är maskulinum. Luther skriver:

*För det tredje kommer han med sin grekiska och vrider sig över ordet **touto** (detta)... Från grekiskan måste det översättas ”detta är min kropp”... Så ser du nu, min käre läsare, hur det står till med detta touto. Doktor Carlstadt trotsar ensam mot denna sak och vill säga nej till att kroppen syftar på brödet. Detta är en ren och skär motvilja mot det naturliga språkets sätt att uttrycka sig. Han vill ha bevis. Men nu har vi till övermått bevisat utifrån texten att detta* måste syfta på brödet... Därmed har vi stoppat till munnen på honom (a.a. sp. 218-225).*

*Luther har här en flera sidor lång exeges och språklig förklaring, som går ut på att vi ofta t.ex. säger: *Detta är en katt, detta är en fågel*, trots att ”detta” är neutrum men inte ”katt” och ”fågel”. Genom ett neutralt ”detta” pekar man ut ett föremål oavsett genus. Så pekar Kristus ut brödet (på grekiska maskulinum) som han håller fram och ger till lärjungarna och säger: *Detta* (som jag här håller i handen och nu ger er, dvs brödet) är min kropp.

Efter att ha gått igenom de fyra grundställena för nattvardens instiftelse (Matt. 26, Mark. 14, Luk. 19 och 1 Kor. 11) kommer Luther in på stället hos Paulus i 1 Kor. 10:16. Han skriver:

Vidare har vi utom dessa fyra väldiga språk också ett annat, som lyder: ”Välsignelsens kalk, som vi välsignar, är den inte en gemenskap med Kristi blod? Brödet, som vi bryter, är det inte en gemenskap med Kristi kropp?” Detta ord är, menar jag, som en väldig yxa mot Dr Carlstadts huvud och alla hans svärmare. Detta ställe är också det läkemedel som jag själv använde för mitt eget

hjärta när jag kom i anfäktelse angående sakramentet. Och även om vi inte hade något annat ställe än detta skulle det vara nog för att styrka alla samveten och slå tillbaka alla mäktiga motståndare (a.a. 235, 88).

Carlstadt angrep också påvens nattvardslära och särskilt bruket med tillbedjan av Kristus i sakramentet. Luther reagerar mot detta och skriver:

”Vad skall jag göra? Svarar jag här så är jag papistisk... Visserligen har påven med de sina vållat mig mycket mer lidande än vad Dr Carlstadt gjort och dagligen gör. Men jag vill inte vara så tokig att jag angriper påven med sådant som jag vet är lögn... Ty påvens liv må vara hur som helst, men här är det fråga om hans lära. Här är det inte fråga om något misstag från Carlstadt, ty han vet att han här uppenbart ljuger om påvens lära.”

Luther visar så att påven inte lär att man skall tillbedja brödets gestalt, utan Kristus i sakramentet. Så bekänner Luther att det är rätt och riktigt att tillbedja Kristus i brödet och vinet med orden:

”Ty vi lär inte att man skall tillbedja, frukta och ära brödets gestalt eller att man skall glömma Herrens död, utan vi ärar Kristi kropp och blod i brödet, vilket han (Carlstadt) mycket väl vet. Ändå beskyller han oss för att vi endast skulle tillbedja brödet. Han betar sig som en vansinnig som talar mot sig själv” (a.a. 259-261).

Till stor uppbyggelse skriver Luther i samma skrift orden:

Men denna kunskap hjälper mig när jag inte tvekar utan håller fast vid att Kristi kropp och blod är utgivna för mig, för mig, för mig (säger jag). De är utgivna för att utplåna mina synder som orden i sakramentet lyder: Detta är den kropp som är utgiven för er (Luk. 22:19). Genom denna kunskap får vi glada, fria och vissa samveten. Det menar Jesaja när han skriver: Genom sin kunskap gör han många rättfärdiga (Jes. 53:11). Men mot denna lära är Dr Carlstadts ande lika fientlig som mot döden, och han vill gärna göra den om intet. ... Han gör nattvarden till en gärningslära, till något som vi gör då vi inte tar emot något annat än bröd och vin (a.a. 266, 167).

Fler Luthercitat följer senare från övriga skrifter. Forts. i nästa nr.